
Zgodovina imenoslovja v Sloveniji

Alenka Šivic Dular

IZVLEČEK: V razpravi je sistematsko in izčrpno (z zgledi in bibliografijo) obravnavana zgodovina onomastike v Sloveniji, in sicer v poglavjih Imenski korpusi, Jezikovna obravnava lastnih imen, Institucionalni položaj onomastike, Status onomastike v razmerju do drugih panog, Najpomembnejši dosežki Slovenije, Biogrami najvidnejših znanstvenikov (Franc Miklošič, Luka Pintar, Fran Ramovš, France Bezljaj), Onomastične teorije, ki so v Sloveniji najbolj uveljavljene, Uporabljene tipologije lastnih imen, Uporabljane raziskovalne metode in njihova evolucija, Razmerje med metodami v Sloveniji in teoretičnimi dosežki svetovne onomastike, Enotnost onomastične terminologije, Razmerje do mednarodne terminologije iz leta 1983, Stanje raziskav – splošno, Stanje raziskovalne baze, Slovarji in monografije.

The History of Onomastics in Slovenia

ABSTRACT: The article is a systematic and exhaustive discussion on the history of onomastics in Slovenia, which is presented in the following chapters: Onomastic corpora, Linguistic treatment of proper names, The institutional status of onomastics, The status of onomastics in relation to other linguistic branches, The most important achievements in Slovenia, The biographies of the most prominent scientists (Franc Miklošič, Luka Pintar, Fran Ramovš, France Bezljaj), The most frequently applied onomastic theories in Slovenia, The typologies of proper names used, The research methods employed, and their evolution, The relation between the methods used in Slovenia and theoretical achievements of onomastics on a global scale, The unity of onomastic terminology, The relation to international terminology from 1983, The status of research – a general overview, The status of the research basis, Dictionaries and monographs.

1.0 UVOD

Sistematičnega in nadrobneega vpogleda v razvoj slovenske onomastike (imenoslovja) še nimamo, in sicer ne v zgodovino evidentiranja posameznih tipov slo-

venskih lastnih imen (tj. v vrste in obseg korpusov) in ne v količino zajetih sodobnih in zgodovinsko zapisanih imen glede na celoto, ki bi jo bilo mogoče pridobiti.

Z delnimi imenskimi korpusi in fragmentarno obravnavo posameznih jezikovnih vprašanj v filoloških delih se srečujemo že od 16. st. naprej. V posebnem članku je o vprašanju omenjanja lastnih imen v slovenskih zbirkah in slovarjih od 16. do konca 19. stoletja pisal France Novak¹. Ugotovil je, da se zbirke med seboj ločijo po tem, kolikšen imenski korpus prinašajo, kolikšen je v njih delež lastnih imen glede na drugo besedje (tj. ali lastna imena prevladujejo ali so samo vključena med slovarsko besedje), ali se lastna imena samo navajajo ali pa se tudi jezikoslovno pojasnjujejo in razlagajo. V prikazu izhajam večinoma iz gradiva in ugotovitev v tem članku, za celovit pogled v obseg in strukturo teh korpusov pa bi bilo koristno imensko gradivo evidentirati v celoti.

1.0.1 Imenski korpusi

Prvi zavestno sestavljeni korpusi osebnih imen se pojavljajo v protestantskih delih od abecednikov do koledarjev in od registrov (regištrov) do samih protestantskih besedil. V Trubarjevih abecednikih² se pojavljajo različna imena in korpusi različnega obsega; med njimi najdemo udomačena imena in tista, ki so znana samo iz verske literature (npr. *Barbara, Cafpar, Cristoff, iernei, ioshef, Katerina, Ladislaus, loura, Margareta, vrbán, urshula*), pa tudi posamezni toponimi (npr. *terfi, lublana*), Slovenski koledar³ pa prinaša svetniška imena in imena sodobnikov. Od registrov (tj. stvarnih kazal) je najobsežnejši tisti k Dalmatinovi Bibliji (1584), ki vsebuje večino svetopisemskih imen in krajev⁴, v registru h Katekizmu sdveima islagama (1575) najdemo celo zapise, kot je: *Truberiov Ozha Mihel Zimmerman malnar, ie sv. Ierneia Cerkou na Raftfizhi*. – Etnonimi in pridevniki se pojavljajo celo v naslovih protestantskih del (npr. Gpl. *Haruatou* inu drugih *Slouenzou, Krainske beffede; Crajnški, Coroški, Slověnski* ali *Besjázki, Hervázki, Dalmatínski, Istriánski*, ali *Crafhki*)⁵. Že v protestantskih delih najdemo prve razlage leksikalnega pomena lastnih imen (npr. ime *Adam, pomeni zhlouik, Eua, pomeni fhiua*; v Katekizmu iz

¹ Novak France, *Imena v starejših slovenskih slovarjih*, Zbornik šeste jugoslovenske onomastične konferencije, Srpska akademija nauka i umetnosti, Naučni skupovi, knj. XXXVII, Odeljenje jezika i književnosti, knj. 7. (ur. P. Ivić), Beograd 1987, 607–619.

² 1. *Abecedarium und der klein Catechismus In der Windischen Sprach* (1551) s faksimilirano izdajo (1966). – 2. *Abecedarium* (1555) s faksimilirano izdajo (1959). – 3. *Abecedarium, oli tabliza, is katere vľaki more laħku in vkratkim, brati inu piffati*. (1566) s faksimilirano izdajo (1965).

³ Prim. Ta slovenski koledar kir vselei terpi (1557) s skoraj nespremenjenim drugim natisom (1582) in faksimilirano izdajo (1957).

⁴ Novak (op. cit., 609) sklepa, da je slovenjenje imen na začetku moralo povzročati težave, vendar pa so v Svetem pismu zapisana že sorazmerno enotno: opazna je glasovna (črkovna) adaptacija, pa tudi že morfološka (npr. opuščanje tujega *-us*), opozarja se na etimološko zvezo med različnimi imenskimi oblikami (npr. *Hanna – Anna, Heva – Eva*), vendar pa je pod nemškim vplivom prevladala pripona *-er* v poimenovanjih prebivalcev (npr. *Amoriterji*).

⁵ Prim. Register, V katerim fo /.../ in Register Nekatérih beffed /.../ v Jurija Dalmatina Biblia (1584).

1550) oz. se imena lahko prevajajo (npr. /.../ lublanskemu Shcoffu Vrbanu *Texteriu* oli Kalzu, *Noviga Testamenta pusledni deil*, 1577, 416/417).

Lastna imena so vključena tudi v starejše slovenske slovarje. Tako jih pol-drugi sto (večinoma tujih) vsebuje tudi slovar Matije Kastelca – Gregorja Vorenca⁶, ki so v izdaji Jožeta Stabeja podana v ločenem abecednem seznamu. Lastna imena se v slovarju pojavljajo predvsem v stvarnih pojasnilih in razlagah (npr. *Linz*, ij – méštu v *Estereihi*, *Austrý*; tú kraileftvu *Granat* v *Ńhpanski dešeli*; koker so *macedonariji* nuzali) ter kot deli večbesednih poimenovanj (npr. *Marie Magdalene* šelišzhe). Med lastnimi imeni so različna zemljepisna, npr. imena krajev, rek, dežel (prim. *Natolia* 'Asia minor', v *Liguryj* 'Ligurija', na *vogarskim* 'Ogrsko', v *Lidy* inu *Macedoný*), pripadnikov ljudstev (prim. *Egypter*, *Franzós*, *Lahi*, *Némzi*, *Perfianar*, *Voger*) itd. in tudi različna osebna imena. V Hipolitovem rokopisnem slovarju⁷ je imenom namenjen lasten razdelek, ki ga sestavljajo trije deli: (1) *Nomenclatura Regionum, Populorum, Urbium, fluviorum, montium et Viorum*; (2) *Index Germanico-Slavonico-Latinus. Nomenclaturae Regionum, Populorum, Urbium, Fluviorum, et Montium etc.*; (3) *Supplementum Indicis, Urbium, regionum etc.*, ki skupaj obsegajo 30 strani. Imena in opisi zemljepisnih objektov so povzeta po delu *Orbis pictus* Jana Amosa Komenskega, vendar pa je seznam dopolnjen tudi z imeni, aktualnimi za slovenski prostor (prim. *Aemona*, *Laybach*. *lublána*; *Ungarn*, *Vógarsku* ali *Vógarska femya*, *Hungaria*; *Radmansdorff*, *Rádovlize*, *Radmansdoffium*; *Savus*, *die Sau*, ein *Fluf*, *fáva*, ena *Voda*). Podobno se tudi v rokopisnem slovarju Ivana Antona Apostla (*Dictionarium Germanico-Slavonicum*; 1760, 486–487) imena dežel in njihovih (moških) prebivalcev navajajo v posebnem razdelku (prim. *Niemska deshela* / *semla*, *Niemz*; *Vogerska deshela*, *Vogar*; *hrovazska deshela*, *horbat*, *Hrobat*; *Lashka deshela*, *Lach*; *dunava deshela* 'Avstrija', *Dunavez*, *duna*; *Franska* / *Francoska deshela*, *Franzof*; *Angelska deshella*, *Anglaur*). Tudi v slovarju Marka Pohlina (*Tu malu besedishe treh jeřikov*, Ljubljana 1781) je registriranih več kot 80 lastnih (krajevnih, pokrajinskih, prebivalskih) imen ali pridevniških oblik iz njih; dodane so nemške in latinske ustreznice, imena so navedena v imenovalniku in rodilniku in s slovničnim kvalifikatorjem za spol (prim. *Dunej*, a, m.; *Dunava*, e, řh.; *Iřtrija*, e, řh.) oz. pri pridevniki oblike za vse tri spole (prim. *Kraynske*, a, u 'kranjski'). Delo vsebuje tudi nekaj zemljepisnih imen s slovenskega etničnega ozemlja (npr. *Baróvle*, řh. – *Förlach* – *Forlacum*; *Celovz*, a, m. – *Stadt Klagenfurt* – *Mons Liliorium*; *Lóka*, e, řh. – *Stadt, Laag* – *Locopolis*; *Lublána*, e, řh. – *Stadt Laibach* – *Labacum* in *Lublanske*, a, u – *Laibacheriřch*; *Lublansa*, e, řh. – *Die Laibach*, *Fluř* – *Labacus*; *Terřt*, a, m. – *Stadt Triest* – *Tergestum urbs*; *Vidm*, a, m. – *Stadt Weiden* – *Utinum*; *Ydrija*, e, řh. – *Stadt Hydria* – *Hydria*), nadalje so tu imena

⁶ Jože Stabej, *Slovensko-latinski slovar*, Po: Matija Kastelec – Gregor Vorenc, *Dictionarium Latino-Carniolicum* (nastajal med letoma 1680–1710). Ljubljana, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti 1997 – (zbirka *Slovarji*). – Iz slovarskega seznama je razvidno, da so nekateri pripisi lastnih imen v Vorenčevem slovarju Pohlino (npr. *Ajdovřhna*, *Bekarize*, *Brodaněž*, *Ydria*, *Warafđin*, *Vishegrad* itd.).

⁷ Hipolit Novomeřki, *Dictionarium trilingue* (1711, 1712); rokopis se hrani v Narodni in univerzitetni knjiřnici v Ljubljani.

za prebivalce (npr. *Celân, a, m.* – *Einwohner v. Zili - Cilejenfis; Celanka, e, fh.* – *Einwohnerin v. Zili - Cilejenfis; Celovzhan, a, m.* – *Einwohner v. Klagenfurt- Clagenfurtenfis; Celovzhanka, e, fh.* – *Eine Klagenfurtherinn - Clagenfurtenfis; Krayniza, Kraynz in Krajnzov, a, u* – Des Krayners; *Dolenz, a, m.* – *Unterkrainer - Inferioris Carniole homo in Dolenske, a, u* – *Unterkrainerisch - Inferioris regionis; Górenske, a, u* – *Oberkrainerifch; Górenka, e, fh.* – *Oberkrainerinn - Hypercarniola; Górenske, a, u* – *Oberkraineriâch; Górenz, a, m.* – *Oberkrainer; Lublanzhan, a, m.* – *Ein Laibacher; Lublanzhanka, e, fh.* – *Laibacherinn*), med katerimi najdemo tudi danes besedotvorno manj običajne (npr. *Koroshela* poleg *Koroshiza* in *Koroshz*). Od (podomačenih) osebnih imen so zapisana samo štiri, in sicer: *Anshe, eta m.* – Hanns – Joannes; *Jérnej, a, m.* – Barthölmä – Bartholomaeus; *Jernejzhé, éta, m.*; *Shpela, e, fh.* – Elisabeth – Elifabetha). Tej slovarski tradiciji sledi tudi Ožbalt Gutsman (*Deutsch-Windisches Wörterbuch, 1798*), ki za lastna imena podaja tudi pogosteje rabljene sklonske ali druge izimenske oblike (npr. *Villach - Bilak, zu Villach, v Bilazi; Klagenfurt - zelovez; ein Klagenfurter, zhelouzhan; Frankreich - franzofka deshela*), prav tako tudi Mihael Zagajšek, v čigar rokopisnem nemško-slovenskem slovarju se pojavljajo tudi dialektične oblike in imenske dvojnice (npr. *förlach - baravle 'Borovlje', Böhm - zheh, a / pemz, a; Böhmin - zhezhka, e / zehina; Hungerrer - Voger, gra / Vogerzhan*). Skromnejši je imenski korpus v rokopisnem slovarju Valentina Vodnika (npr. *Dunej, dunejka, dunejki, dunejshiza, dunejz; lublanka, lublanški, lublanz; nemiz, nemshina, nemshki, nemshkuta; sloveni, sloveniz, slovenka, slovenski; hrovaški, hrovát, hrovatía, hrovatiza, hrovatovi*), obsežnejši pa v rokopisnem slovarju Vida Penna (*Deutsch-lateinisch-windisches dan Windisch-deutsch Wörter-Buch*), ki prinaša osebna in zemljepisna imena (tj. imena dežel, rodov, mest, rek itd.) – slednja pisana z grškimi črkami – v stolpcih 759–778 (slovensko-nemški del) in stolpcih 847–862 (nemško-slovenski del). – Obsežne nemško-slovenske lastnoimenske registre vsebuje slovar Mateja Cigaleta (*Deutsch-slovenisches Wörterbuch II, 1860*), in sicer Moška in ženska imena (1984–1987), Seznam nekaterih zgodovinskih imen (1988–1989), in najboljsežnejši Seznam nekaterih zemljepisnih imen (1989–2012). Čeprav prevladujejo evropska imena, jih najdemo tudi precej iz čezmorskih dežel (npr. *Bafovizza 'Bazovica', Cambridge 'Kambridž', Andes 'Ande, Andske gore', Canada 'Kanada', Atlantifcher Ocean 'Atlantsko, Atlanško morje'*). V geslih so podane tudi oblike za prebivalce in izimenski pridevnik (npr. *Algier 'Alžér, Algir', Alžerec, Alžérka, alžérski*).

Kot pomemben vir za kranjsko toponimijo je vse do novodobnega izdajanja zgodovinskih virov veljala Janeza Vajkarda Valvasorja *Die Ehre des Herzothums Crain* (1689), čeprav je za nekatere kraje, za katere je bila celo stoletje kasneje v rabi samo slovenska oblika (npr. *Oblaker Palliz 'Bloška Polica', Gimpeldorf 'Kompolje', Blindendorf 'Slepšek'*), navedena samo nemška imenska oblika, nemalokrat pa se navaja sploh samo slovensko ime (npr. *Podbresie, Kovor / Khovorie, Resderto, Studenu*)⁸.

Dopolnitev in izpopolnitev korpusov slovenskih zemljepisnih imen je v 19.

⁸ Prim. Ivan Koštiál, Drobtnice iz kranjske topografije, *Izvestija Muzejskega društva za Kranjsko* 10 (1909), 48–49.

st. postala prednostna naloga. Ker so za slovenske kraje kot uradne veljale nemške imenske oblike (npr. *Laibach* 'Ljubljana', *Ruprechtsdorf* 'Ruperčvrh') in ker so te lahko odsevale različno stopnjo ponemčenosti slovenskih narečnih imenskih oblik (npr. *Dolenwerd* 'Dolenje Brdo', *Dousku* 'Dolsko', *Babnagoritzta*, *Tuigerm*) ali pa so bile deloma ali celo v celoti kalkirane (npr. *Rothenthal* namesto *Rudezhi Kal*, *Seidendorf* 'Ždinja vas'), določitev slovenske imenske oblike ni bila preprosta zadeva, ker je potrebovala veliko zanesljivih informacij s terena. – Prva zbirka toponimov⁹ za deželo Kranjsko se pripisuje Francu Serafinu Metelku, ki je leta 1822 kot uradni prevajalec zaprosil deželno vlado za popis krajevnih imen po Kranjskem in je za to priložnost sestavil tudi jezikoslovno navodilo za zapisovanje imenskih oblik (tj., predlagal je zapis imenovalniške in tudi roditeljske oblike) in iz zbranega gradiva izdelal abecedni seznam krajev; samo del gradiva je uporabil v svoji slovnici (*Lehrgebäude der slovenischen Sprache im Königreiche Illyrien*, 1825, str. 63–68, 189–192)¹⁰. Z Metelkovo zbirko si je pri sestavi zemljevida Kranjske (*Special-Karte des Herzogthums Krain*; 1844–1845) in še zlasti pri seznamu krajev k zemljevidu z dodanimi nemškimi ustreznici (Alphabetisches Verzeichniss aller Ortschafts- und Schlössernamen des Herzogthums Krain, 1846) pomagal Henrik Freyer in kot prvi kranjske toponime tudi poknjiževal na pisni, glasovni in morfemski ravnini¹¹. Novo spodbudo za izpopolnitev slovenskega toponimskega korpusa je dalo več dogodkov, in sicer (a) sprememba avstrijske deželne zakonodaje (1850), ki je predpisala vzporedno rabo nemških in slovenskih toponimov v uradnih dokumentih in listinah; (b) uvajanje šolstva v slovenskem jeziku, v zvezi s tem pa povečana občut-

⁹ Zdi se, da je bilo individualnih pobud za zbiranje zemljepisnih imen v 19. stol. več in z različnih koncev, vendar pa tovrstne zbirke danes večinoma niso znane, npr. S. Vraza pobuda za zbiranje vodnih imen, ki jo omenja F. Bezljaj (SVI I, 1956, 16) in ki je razvidna tudi iz Prešernovega odgovora Stanku Vrazu z dne 5. julija 1837: »Imen vseh rek, potokov in studencev na Kranjskem zaradi pomanjkanja časa ne morem zbirati. Metelko bi bil za to najpripravnejši, ker bi teologi utegnili biti pripravljeni, da bi mu v ta namen iz vseh predelov preskrbeli primernih podatkov...« (Novi svet IV, 1949, 224–228).

¹⁰ V poglavju o besedotvorju (63–68) Metelko ločeno obravnava antična lastna imena in ljudska imena, nato pa še njihovo oblikoslovje (189–192). V besedotvornem delu navaja sufikse za tvorbo posameznih skupin imen, prim. suf. *-sko* za poimenovanje dežel ali območij (npr. *Krajnsko*, *Gorensko*, *Dolensko*, *Štajersko*, *Koroško*, *Slovensko*, *Pemsko*, *Nemško*, *Hrovaško*), sufikse za poimenovanja prebivalcev po deželah in krajih (npr. suf. *-ec*: *Korošec*, *Gorenc*; *Polanec*, *Šentjernejec*, *Medvodec*, *Škocjanec*; suf. *-janl/-an*, npr. *Litjan*, *Gorjan*, *Mokrožan*, *Kamničan*, *Šentruperčan*, *Kolovračan*, *Novomeščan*, *Grajan*; suf. *-ancl/-anec*, npr. *Ižanc*, *Trebanec*, suf. *-ka* za ženske ustreznice, npr. *Gorenka*, *Dolenka*, *Slovenka*, *Nemka*, *Medvodka*, *Škocjanka*; *Litjanka*, *Gorjanka*, *Ižanka*, *Doblanka*, suf. *-ica*, *Hrovatica*, *Krajnica*, *Korošica*, suf. *-inja*, *Turkinja*, *Grkinja*, *Rusinja*, *Polakinja*, *Francozinja*. V oblikoslovnem delu Metelko razpravlja o etimologiji imena *Ljubljana* in izvorno slovanskost imena utemeljuje z jezikoslovnim argumentom: nem. oblike imen na *-ach* (npr. *Laibach*, *Zirklach*, *Selzach*) izpeljuje iz Lpl. slovenskih toponimov **Lubah*, *Cerkljah*, *Selcah* z množinsko obliko **Lube*, *Cerkle*, *Selce*, medtem ko sln. obliko *Lublana* izpeljuje prek poimenovanja za prebivalca **Lubljan* > top. *Ljubljana* (str. 190–191).

¹¹ Alenka Šivic-Dular, K normiranju slovenskih zemljepisnih imen, SSJLK 24 (1988), 3–14.

ljivost javnosti za pisano besedo sploh; (c) izdelava zemljevidov. Večdesetletni projekt sistematičnega in vseslovenskega zbiranja slovenskih zemljepisnih imen je po dostopnih podatkih sprožila Slovenska matica (1876), v okviru tega projekta pa naj bi bilo sistematično pridobljeno naslednje gradivo: slovenska oblika zemljepisnega imena, slovnično število in spol zemljepisnega, od sklonskih oblik imenovalnik, rodilnik in mestnik, poleg tega pa še pridevnik iz zemljepisnega imena in poimenovanje za prebivalca. Projekt ni bil izpeljan v načrtovani obliki in obsegu, zbrano gradivo pa je bilo vendarle deloma uporabljeno pri prvem vseslovenskem zemljevidu, ob katerem je izšla tudi spremna knjižica z indeksom toponimov (prim. Rikard Svetlič, Kazalo na zemljevidu slovenskega ozemlja, 1922), gradivo rokopisne zbirke mikrotoponimov, ki so bili razvrščeni po leksikalnih bazah (tj. topolekse-mih) in po sufiksih (tj. toponimičnih formantih), pa je deloma objavil France Bez-laj (Slovenska vodna imena I–II). Med obema vojnama je Slavistično društvo znova skušalo oživiti in organizirati terensko zbiranje zemljepisnih lastnih imen, vendar brez vidnejšega uspeha. – Obsežen abecedni seznam slovenskih toponimov, povzetih po jugoslovanskih vojaških kartah, je vključen v publikacijo s skupnim obsegom 30 zvezkov, ki je bila med drugo svetovno vojno sestavljena v Kairu za vojaške potrebe zaveznikov; en izvod naj bi se nahajal v Arhivu vojne mornarice v Splitu. – Veliko zemljepisnih imen vseh vrst vsebujejo registri h krajevnim leksikonom in atlasom (Krajevni leksikon Dravske banovine 1937; Krajevni leksikon Slo-venije I–IV, 1968–1980; Atlas Slovenije 1985¹, 1992², 1996³).

Slovensko oronimijo (in vso gorsko anojkonimijo) so od krajevnih informa-torjev (pastirjev, planšarjev, domačinov) načrtno zbirali slovenski planinci (prim. številne prispevke v Planinskem vestniku, Ljubljana 1895–) in kartografi. Med planinci je kot zapisovalec in kodifikator gorske anojkonimije izstopal Henrik Tuma (Imenoslovje Julijskih Alp, 1929¹, 2000²); lokalne (narečne) gorske anojkonimije ni samo zbiral, ampak je imena sistematično poknjževal v duhu zgodovinskega in etimološkega načela, vendar so njegove etimologije neredko napačne. Za popis gor-skega imenoslovja je zaslužen tudi Josip Wester, ki je v okrog 80 člankih opisoval poti po slovenskem sredogorju. – V revijalnem tisku lahko vsa desetletja sledimo priložnostnim objavam, ki prinašajo sodobno ali zgodovinsko izpričano mikroto-ponimijo s posameznih območij v Republiki Sloveniji, npr. gorenjska (Fran Saleški Finžgar, Ivan Kogovšek), primorska (Pavel Vidau), tolminska (Milan Mikuž), be-lokranjska (Ivan Simonič), štajerska (Jože Koropec, Franc Mišič, Anton Sore, Fran Vatovec, Jože Vršnik, Vladimir Bračič, Pavle Blaznik), prekmurska (Ivan Zelko), in iz zamejstva, npr. avstrijskokoroška (Anton Feinig, Bertrand Kotnik), tržaška in beneška (Pavle Merku, Vlado Klemše), rezijanska (Roberto Dapit) itd. Obsežno toponimsko zbirko (avstrijskokoroško, predvsem pa gorenjsko) je na terenu zbral Dušan Čop, vendar je bilo doslej gradivo samo deloma objavljeno (Imenoslovje Zgornjesavskih dolin, 1983, dis.; članki). – Imena slovenskih jam in jamska termi-nologija se (skupaj z ostalimi podatki o jamah) že desetletja zbirajo in hranijo v Katastru jam Jamarske zveze Slovenije. – Največje sodobne toponimske podatkovne baze v digitalni in analogni obliki hranita Geodetska uprava Republike Slo-venije (prim. Evidenca zemljepisnih imen, in sicer obsežnejša vsebuje okrog 200.000 endonimov s karte v merilu 1:5.000, manjša pa imena s karte v merilu 1: 10.000) in

Statistični urad Republike Slovenije (Register prostorskih enot z imeni držav, upravnih enot, katastrskih občin, občin, naselij).

Slovensko zemljepisno izrazje skupaj z anojkonimijo, razvito iz njega, je z etimološko interpretacijo in bogatim primerjalnim gradivom objavil Rudolf Badjura (Gorski prehodi v luči ljudske geografije 1951; Ljudska geografija – terensko izrazoslovje 1953).

1.0.2 Jezikoslovna obravnava lastnih imen

Prve etimološke in besedotvorne razlage (nesvetopisemskih) lastnih imen najdemo v slovnici Adama Bohoriča (Arcticae horulae succisive, 1584), in sicer v uvodu etimologije slovanskih etnonimov (npr. *Slovani*, *Rusi*, *Poljaki*, *Bojemi*) in ojkonimov (npr. *Lypsia* < *lipa*, *Chemnicium* < *Kamenica*), v slovničnem delu pa navaja posamezne sufikse, s katerimi se iz ojkonimov izpeljujejo stalni pridevki za moške in ženske osebe, npr. sufiks *-ski* (npr. *Tershazhki* < comes de *Terfhaz*, *Blagajfki* < comes de *Blagaj*, *Srinfki* < comes de *Srin*, *Slujnfki* < comes de *Slujn*), sufiks *-ar* za nemški *-er* (npr. nem. *Lamberger* > sln. *Lambergar*), sufiks *-čič* (npr. *Lambergarzhizh*), sufiksa *-ska* in *-ica* za tvorbo feminativov (npr. *La(m)bergarfka*/*Lambergariza*), sufiksa *-čica* in *-šica* (< **-bšč-ica*) za tvorbo ženskih imen iz krajevnih imen (npr. *Lublanshiza* in *Lublanshiza* < *Ljubljana*, *Kamenshiza* < *Kamen*). – V duhu jezikoslovne naravnosti in metodologije 18. st. je s primerjalnega, tipološkega in etimološkega vidika obravnaval slovanske in neslovanske toponime v Evropi tudi Žiga Popovič (Untersuchungen vom Meere, 1750): slovanskim jezikom in v tej zvezi tudi slovanskim imenom je pripisoval pomembno vlogo za etimološke razlage evropskih toponimov (npr. besedno sestavino *gard/grad* v slov. *Carigrad*, *Belgard*, *Stargard* je povezal z nem. *Stuttgart*, špan. *Cadiz*, za katerega je sprejel razlago iz punskega *Ga'dir* oz. tudi J. G. Wachterja navezavo na 'ograja, ograjen prostor'; pri tem je opozarjal na vzporednost v pomenski motivaciji med germ. *Gard*, slov. *Grad*, kelt. *Dunum* (prim. *Augustodunum*, *Carrodunum*) in punskim *Gadir*, kar naj bi po pričevanju Plinija, Solina [=Solinus] in Festa Avenija [=Festusa Aveniusa] pomenilo *'a fence or a place enclosed by a fence'. Leeming¹² opozarja tudi na Popovičevo razlago sufiksa *-iz* ali *-itsch* v nemških toponimih kot adaptacijo slov. suf. *-ica* (npr. *Leibniz* < slov. *Lipnica* s pomenom *'Lindenstadt', sln. dial. štajersko-kranjsko *Bistrica* > nem. *Bistriz*, *Wistriz*, *Weistriz*, *Veistriz*, *Feistriz*).

Prvo praktično členitev zemljepisnih imen po vrstah onomastičnih objektov, ki jih poimenujejo (vodne tokove, gore, planine, naselja, pokrajine in tudi hišna imena), znotraj tega še nadrobnejše delitve (npr. imena rek, toplih vrelcev, hudournikov, gozdnih potokov, potokov v grapah, starih in novih mlinskih potokov, mejnih potokov, močvirskih potokov) najdemo v Jarnikovi razpravi iz leta 1826¹³. V

¹² Henry Leeming, Early Slovene Pioneers of Comparative Slavic Philology, Slovenski jezik / Slovene Linguistic Studies 3, 2001, 94, 95.

¹³ Urban Jarnik, Andeutungen über Kärntens Germanisierung / Pripombe o germanizaciji Koroške, Celovec, Drava / Slovenski znanstveni inštitut 1984, Disertacije in razprave 8, 155 str.; izdaja vsebuje faksimile razprave, njen prevod in spremno študijo Boga Grafenauerja in po njej navajam strani. Razprava je prvotno izšla v časopisu Carinthia v dese-

njej obravnava imena s slovenskega in nemškega dela Koroške in ugotavlja, da so bila na slednjem ponemčena številna imena, za katera se pomenska motivacija lahko določi iz slovenskih občnih imen. Zbrana imena je Jarnik razvrstil po slovenskih topoleksemih (npr. za vodna imena navaja: *bel, črn, bistr-ica, jezern-, topel, dražnica* k *draga, suha, mlin-, predel, lužn-ica, jelša* itd.; za vzpetine in tudi naselja navaja: *gora / gor-ica, holm, brdo, breg; dol, blato, polje, roje, ledina*; krčevinska poimenovanja itd.) in jim ponekod dodal tujejezične ustreznice – med njimi tudi slovske (npr. stcsl. *deber* 'dolina' pri *Debar*, 77; rus. *lob* pri *Leobengraben*, 74; stsl. *čaditi* 'prizanesti', 73; itd.) – in jih dopolnil z zgodovinskimi, zemljepisnimi, jezikoslovnimi in statističnimi komentarji in pripombami. Urban Jarnik je zemljepisna imena vključil tudi v svoj slovar (Versuch eines Etymologikons der Slowenischen Sprache, 1832) med druge (občnoimenske) besede v okviru določenega korena ali besede. Pri tem sta ga vodili v prvi vrsti glasovna podobnost med občnim in zemljepisnim imenom (prim. *Roshje* 'Rož' k rozga, 94; *Obir* k *ber-em*, 49; *Pezhovnik* k *pesek*, 181) in/ali prepoznavnost topoleksema v imenu (npr. *Ilnik* (*Ivnik*) k *ilo*, 32; *Borovlje* k *bor-*, 48; *Ribniza* k *riba*, 91; *Bréniza* k *breza*, 169; *Lefha* k *les* 'gozd', 87)¹⁴.

Krajše prispevke o etimoloških, slovničnih in pravopisnih vprašanjih, povezanih z zemljepisnimi in osebnimi imeni, je od sredine 19. st. priložnostno objavljala slovenski in nemški periodični tisk (npr. Kmetijske in rokodelske novice, Slovenski narod, Zgodnja Danica, Učiteljski tovarš, Archiv für die Landesgeschichte des Herzogthumes Krain idr.)¹⁵, novo obdobje v raziskovanju toponimije pa se je začelo konec 19. st., ko se tudi že po znanstvenih revijah (npr. Ljubljanski zvon, Izvestija Muzejskega društva za Kranjsko, Carniola) začnejo pojavljati razprave, ki tudi v gradivnem in metodološkem oziru pomenijo določen skok, ta pa je bil nedvomno v tesni zvezi z nekim novim stanjem duha in okoliščin, kot so: (1) objava prvih slovenskih seznamov zemljepisnih imen (npr. Peter Kozler, Imenik mest, trgov in krajev zapopadenih v zemljevidu slovenske dežele, 1864); (2) objava historičnih vi-

tih nadaljevanjih: št. 14 (8. april 1826), št. 16 (22. april 1826), št. 18 (6. maj 1826), št. 19 (13. maj 1826), št. 20 (20. maj 1826), št. 22 (3. junij 1826), št. 23 (10. junij 1826), št. 24 (17. junij 1826), št. 25 (24. junij 1826), št. 26 (1. julij 1826).

¹⁴ V slovarju je več kot sto večinoma koroških zemljepisnih imen, le izjemoma pa so tudi iz drugih slovenskih dežel, npr. *Breshze* 'die Stadt Rain oder Rann, Brežice' (prim. *Breg*, 170), *L'bljána* 'Laibach', ki ga razlaga kot *'in der Front der Citadelle erbaut' (prim. *L'b* 'čelo' 81), ali etnonimi *Némz – Némka, Gorenz – Gorenka, Dolenz*.

¹⁵ Bolj za evidentiranje naj omenim nekaj prispevkov iz Kmetijskih in rokodelskih novic: Janeza Bleiweisa zapis o zapisovanju in etimologiji *Ljubljane* (Novice 10, 1852). – Poženčan, O začetku imen *Ljubljana* in *Laibach* (Novice 11, 1853; več nadaljevanj); O imenu *Koroško* in *Gorotan* (Novice 12, 1854); O imenu *Krajna*, po latinski *Carnia* (Novice 12, 1854). O imenu *Styria, Štirsko, Štajarsko, Steiermark* (Novice 13, 1855). – Peter Hicinger, Nekaj o sestavljenih lastnih imenih (Novice 13, 1855), kjer dopolnjuje problematiko pregibanja krajevnih imen, podano v Metelkovi slovnici; Jezikoslovne in zgodovinske drobtinice (Novice 17, 1859). – Frana Levstika etimološka razlage: Še nekaj o imenih slovenskih krajev (Novice 20, 1862). – Novice so objavile tudi več etimoloških prispevkov Davorina Trstenjaka. – -a-: Pisava priimkov (Novice 21, 1863) v več nadaljevanjih.

rov (npr. Josef Zahn, Franc Schumi, Oswald Redlich) z zapisi številnih imen, ki so tudi precej starejši od zapisov v Valvasorjevih delih; (3) Miklošičeve pionirske imenoslovne študije (prim. Die Bildung der Ortsnamen aus Personennamen im Slavischen, 1864; Die slavischen Ortsnamen aus Apellativen I–II, 1872–1874) in primerjalne slovnice, ki so dajale podlago tudi za študij slovenskih občnih in lastnih imen; (4) živahna publicistika o slovanskih imenih v Nemčiji v zadnjih desetletjih 19. st.; (5) splošen dvig slavističnih in germanističnih jezikoslovnih ter drugih znanj.

Toponimija

Konec 19. in v začetku 20. st. je bil eden najplodovitejših nadrobnih raziskovalcev slovenskih (tj. kranjskih, koroških, štajerskih in primorskih) zemljepisnih imen Luka Pintar. V približno 50 člankih je razpravljal o slovenskih zemljepisnih imenih (npr. z vidika ubikacije v zgodovinskih listinah zapisanih imen in njihove identifikacije s sodobnimi kraji in njih imeni, nadalje z vidika besedotvorne sestavljenosti, etimologije, pomena topoleksemov v imenih in jezikovne norme), pri tem pa si pomagal z razpoložljivo jezikovno vednostjo (npr. dialektološko, primerjalno, besedotvorno-strukturno in glasovnosubstitucijsko, predvsem z nemško-slovensko substitucijo glasov). Njegove nesporne zasluge za razvoj slovenskega imenoslovja so mu bile priznane že v zapisih ob smrti, gotovo pa ostaja nadrobnejša ocena Pintarjevega znanstvenega prispevka v luči stoletnega razvoja slovenskega imenoslovja ena izmed prihodnjih nalog stroke. V tem obdobju sta se na imenoslovnem področju uspešno uveljavljala tudi Janez Scheinigg in Karel Štrekelj. Prvi je pisal o koroških krajevnih (prim. Die Ortsnamen des Gerichtsbezirkes Ferlach, 1906; članki v Kresu, Carinthii) in tudi drugih slovenskih osebnih imenih (prim. Slovenska osebna imena v starih listinah, Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko 3, 1893; štiri nadaljevanja), drugi pa si je pridobil zasluge z zgodovinsko-etimološkima študijama o izvornu slovanski toponimiji na nemškem in slovenskem Štajerskem (Prispevki k poznavanju slovenskih krajevnih imen po nemškem Štajerju I, Časopis za zgodovino in narodopisje I, 1904; Razlaga nekaterih krajevnih imen po slovenskem Štajerju I, Časopis za zgodovino in narodopisje III, 1906), v katerih je metodološko izhajal iz načel slovensko-nemške substitucijske (nadomestne) fonetike¹⁶.

Močan pečat sta razvoju slovenske onomastike v 20. st. vtisnila Fran Ramovš, ki je s svojim tudi siceršnjim neprecenljivim prispevkom k poznavanju zgodovine slovenskega jezika in dialektologije ustvaril trdno podlago tudi za etimološke raziskave zemljepisnih imen, in kasneje France Bezljaj, ki je v primerjalno-etimološkem kontekstu problemsko pisal o številnih slovenskih zemljepisnih imenih, predvsem v funkciji raziskovanja slovenske leksike slovanskega izvora in posredno tudi slovenske etnogeneze. Pozornost onomastikov se je usmerila tudi k toponimični stratigrafiji slovenskih zemljepisnih imen, tj. na zanesljivo razmejitev in določiti-

¹⁶ Elemente substitucijske fonetike najdemo že pri J. Kopitarju; v zvezi s sln. glasom *f* navaja, da ga v izvornu slovanskih besedah ni in da se v prevzetih besedah nadomešča s sln. *v / b / p*, npr. *šhtepanja vaf* < *Stephansdorf*, oz. da se z nem. *f* nadomešča tudi sln. *b*, npr. *Biftriza* > nem. *Feiftriz*, *Belák* > nem. *Villach*, *Bléd* > nem. *Veldes*, *Lubno* > nem. *Laufen* (Grammatik der Slavischen Sprache in Krain, Kärnten und Steiermark, 1808, 168)

tudi vpogled v zgodovinska, teoretična in klasifikacijska vprašanja, povezana z antroponimi, tj. v tipe rimskih in grških imen in njihovo pomensko motivacijo, v družbene potrebe za nastanek priimkov in hišnih imen, v antropolekseme, iz katerih se tvorijo priimki in hišna imena (npr. nomina patronymica, nomina matronymica, poklici in dejavnosti, zemljepisni položaj, rastline, živali itd.), v bogato sodobno domačo in tujo imenoslovno literaturo, dolgujemo Mihaelu Napotniku (Imenopis konjiške nadfare, *Kres* 6, 1886; tri nadaljevanja). – Zgodovinar in slavist Franc Kos je tudi sam pisal o starih slovenskih osebnih imenih, ki jih je zbiral iz zgodovinskih listin ali nanje sklepal iz krajevnih imen (npr. Ob osebnih imenih pri Slovencih, 1886; Črtice o priimkih, 1893; Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku I–V, 1902–1928 idr.). Med drugim je Kos opozoril na vrednost, ki jo ima toponimija za rekonstrukcijo korpusa slovenskih osebnih imen (npr. *Belotin* > tpn. *Boletinci*, *Dragomer* > tpn. *Dragomer*), vzporedno z njim pa je na to opozarjal tudi Janez Scheinigg (Slovenska imena v starih listinah, *Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko* 3, 1893). Članka precej dopolnjujeta dotedanjo podobo, kot je izhajala iz Miklošiča (Die Bildung der slavischen Personennamen, 1860), da je slovenska osebnoimenska dediščina v slovenščini skromna, in osvetljujeeta besedotvorne značilnosti imen. – Že Kos je opazil, da so se priimki lahko glasovno močno preoblikovali (npr. *Logonder* < Lang Andre; *Brtoncelj* < Martantzl; *Boncelj* < Wantzl, *Jenšterle* < Gansterl), kar je kasneje na podlagi zgodovinske dokumentacije na izvorno nemškem gradivu iz Selške doline potrdil tudi Rudolf Andrejka.

V slovenski onomastični bibliografiji je registriranih veliko člankov, ki obravnavajo posamezne vidike, povezane s slovenskim antroponimičnim fondom, npr. zgodovinske (Josip Maček, Ivan Koštiál, Juš Makovec), razvojne (Maksimilijan Goričar), motivacijske, besedotvorne, arealne (Ivan Koštiál, Anton Breznik, Franc Jakopin, Janez Keber, Pavle Merku), etimološke (Rajko Nahtigal, Franc Bezljaj, Pavle Merku, Janez Keber, Božo Zuanella; Etimološki slovar slovenskega jezika I–III), akcentske (Franc Jakopin), stilistične in statistične (Franc Jakopin, Janez Keber). O priimkih v nemški enklavi na Kočevskem sta od Slovencev pisala zlasti Ivan Koštiál (1935) in Ivan Simonič (1934), antroponimijo s prostora nemške kolonizacije v Baški grapi v kontekstu priimkov na Tolminskem preučuje Silvo Torcar. O osebnih imenih Romov na Slovenskem je pisal Franjo Ogrin.

1.0.3 Institucionalni položaj onomastike

Čeprav je bila leta 1958 pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti ustanovljena Etimološko-onomastična sekcija, ni v Sloveniji nobenega raziskovalca, katerega primarno področje bi bilo raziskovanje slovenske onomastike; to nedvomno vpliva tudi na intenzivnost razvoja te jezikoslovne discipline. Prav tako onomastika kot predmet ni uvrščena v univerzitetne študijske programe oz. se samo občasno razpisuje v okviru podiplomskega (magistrskega ali doktorskega) študija ali v okviru mladinskega raziskovalnega projekta Znanost mladini.

1.1 Status onomastike v razmerju do drugih panog

Slovenska znanstvena onomastika je bila dolgo tesno povezana z razvojnimi potrebami geografije, kartografije, zgodovine in nekaterih jezikoslovnih disciplin,

npr. historične gramatike slovenskega jezika (za določitev predpismenskih glasovnih karakteristik v slovanskih govorih v Vzhodnih Alpah na podlagi slovensko-nemških in slovensko-romanskih glasovnih substitucij) in etimologije (za rekonstrukcijo slovanskega besedišča). V novejšem času se to stanje presega, tako da se onomastika postopoma oblikuje v samostojno znanstveno vedo, poleg tradicionalnih vidikov raziskovanja (besedotvornih, etimoloških in knjižno normativnih) se uveljavljajo tudi naglasni, tipološki, stilistični, sociolingvistični, pragmatični in statistični vidiki, raziskave pa so razširjene tudi na hrematonime (stvarna lastna imena).

1.2 Najpomembnejši dosežki Slovenije

Med objavljene dosežke spada izdaja historičnih toponimskih korpusov v zbirki *Historična topografija Slovenije*, in sicer Milko Kos, *Gradivo za historično topografijo Slovenije I–III*, 1975 (Kranjska); P. Blaznik, *Historična topografija slovenske Štajerske in jugoslovanskega dela Koroške do leta 1500 I–III*, 1986–1989; Ivan Zelko, *Prekmurje do leta 1500*, 1982. – V to skupino spada tudi objava jožefinskega vojaškega zemljevida v delu *Slovenija na vojaškem zemljevidu 1763–1787 I–V*, 1995–2000. – Med najpomembnejša monografska dela o geografskih imenih spadajo Franceta Bezlaja *Slovenska vodna imena I–II*, 1955–1961; Roberta Dapita *Aspetti di cultura resiana nei nomi di luogo I–II*, 1995–1998; Pavla Merkušja *Imena slovenskih krajev*, 1987; Viktorja Majdiča *Razgledi po krajevnih imenih, Slovenska krajevna imena v luči slovnične obravnave*, 1996. – Sistematičen prikaz historične antroponimije vsebujejo Juša Makovca *Priimki na Murskem polju*, 1987; Janeza Kebra *Leksikon imen*, 1988¹, 1996², 2001³, Pavla Merkušja *Slovenski priimki na zahodni meji*, 1982, in Svetniki v slovenskem imenoslovju, 1993. – Najtemeljitejša študija s področja hrematonimije je Alenke Gložančev *Imena podjetij kot jezikovnokulturno vprašanje*, 2000.

1.3 Biogrami štirih najvidnejših znanstvenikov

1.3.1 Miklošič, Franc (20. 11. 1813, Radomerščak pri Ljutomeru – 7. 3. 1891, Dunaj), eden najpomembnejših slavistov 19. st. Po rednem šolanju (Ljutomer, Varaždin in Maribor) je študiral filozofijo in pravo (Gradec) in doktoriral iz filozofije (Gradec, 1838). Po neuspešni kandidaturi za mesto predavatelja na univerzi v Innsbrucku je nadaljeval študij (Dunaj) in doktoriral iz prava (Dunaj, 1840). Delal je kot knjižničar v Dvorni biblioteki na Dunaju (1844) in nato kot profesor slovanske filologije na dunajski univerzi (1849–1885). Avtor temeljnih slavističnih del: primerjalne gramatike slovanskih jezikov (1852–1883), cerkvenoslovanskega leksikona (1862–64), etimološkega slovarja slovanskih jezikov (1886) itd. Miklošičeve onomastične študije (*Die Bildung der slavischen Personennamen*, 1860; *Die Bildung der Ortsnamen aus Personennamen im Slavischen*, 1864; *Die slavischen Ortsnamen aus Appellativen I–II*, 1872–1874) so pionirska dela slovanske onomastike, v katerih je predstavil korpus slovanskih lastnih imen, njihovih leksikalnih baz (tj. 789 toponimičnih in 480 antroponimičnih), imenske tipe, besedotvorno sestavo in razmerja med posameznimi tipi imen.

1.3.2 Pintar, Luka (15. 10. 1857, Hotavlj v Poljanski dolini – 7. 12. 1915, Ljubljana), bibliotekar, literarni zgodovinar, onomastik. Po šolanju (Ljubljana) je

študiral klasično filologijo in slavistiko (Gradec, 1877–1881), nato je delal kot profesor na gimnaziji (Ljubljana, Novo mesto) in kasneje kot skriptor in ravnatelj Študijske knjižnice (danes: Narodna in univerzitetna knjižnica) v Ljubljani. Okrog 50 onomastičnih člankov je objavil v revijah Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko, Carniola, Časopis za zgodovino in narodopisje, Planinski vestnik, Archiv für slavische Philologie, Ljubljanski zvon. Kritično je uporabljal zgodovinske vire z onomastičnim gradivom; slovensko toponimijo je preučeval z besedotvornega in etimološkega vidika ter z vidika topoleksičnih baz (rastlinskih, živalskih, zemljepisnih). – Bibliografija: J. Šlebinger, Luka Pintar, Carniola n.v. 7 (1916), 154–160.

1.3.3 Ramovš, Fran (14. 9. 1890, Ljubljana – 16. 9. 1952, Ljubljana), eden najpomembnejših slovenskih jezikoslovcev. Po šolanju (Ljubljana) je študiral slovensko, germansko, romansko in indoevropsko jezikoslovje (Dunaj, 1910/1911; Gradec, 1911–14), habilitiral se je v Gradcu (z delom o slovenski vokalni redukciji, prim. Slovenische Studien, AfslPh 1918, 1920), profesor indoevropskega in slovenskega jezikoslovja ter slovenskega jezika na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Ramovš je avtor temeljnih del s področja zgodovine in dialektologije slovenskega jezika (Historična gramatika slovenskega jezika II, 1924 (Konzonantizem), VII, 1935 (Dialekti); Dialektološka karta slovenskega jezika, 1931; Kratka zgodovina slovenskega jezika I, 1936; kritična izdaja Brižinskih spomenikov, 1937 (skupaj z Milkom Kosom)). Objavljal je v revijah Časopis za zgodovino in narodopisje, Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino, Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo, Ljubljanski zvon, Archiv für slavische Philologie, Južnoslovenski filolog, Slavia, Časopis pro moderní filologii a literaturu. Ramovš je avtor 24 odličnih etimoloških razprav in kritičnih ocen s področja onomastike, etimološke razlage več sto slovenskih toponimov so vključene tudi v njegova pionirska dela. Preciziral je pravila slovensko-nemške in slovensko-romanske substitucijske fonetike, prek katerih je dokazoval razvoj slovenskih glasov od najstarejše dobe naprej. Med najduhovitejše razlage nedvomno spada Ramovševa etimologija sln. *Celovec* in n. *Klagenfurt*, s katero je obe imeni izpeljeval iz pedslovanskega **Aquilaua*. Za raziskovanje slovenskih zemljepisnih imen je pomembna tudi Ramovševa ugotovitev o možnosti večkratnega prevzema toponima iz jezika v jezik (npr. slov. **Žitiči* > n. *Sittich* > sln. *Stična*). – Bibliografija: Zvonko A. Bizjak, Fran Ramovš (II. Delo), Slavistična revija 3 (1950), 446–458.

1.3.4 Bezlaj, France: (19. 9. 1910, Litija – 27. 4. 1993, Ljubljana), vodilni slovenski etimolog in onomastik. Po šolanju (Kranj, Ljubljana) je študiral slavistiko (Ljubljana, Praga) in doktoriral v Ljubljani (1939). Služboval je na gimnaziji (Ljubljana, 1940–1950), na Inštitutu za slovenski jezik pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti (1955–58) in na Filozofski fakulteti v Ljubljani kot lektor češkega jezika in profesor za primerjalno slovansko jezikoslovje (1958–80). Objavljal je v revijah: Slavistična revija, Jezik in slovstvo, Južnoslavenski filolog, Slavia, Alpes orientales, Onomastica jugoslavica itd. Soustanovitelj in prvi urednik revije Onomastica jugoslavica. Avtor številnih onomastičnih in etimoloških razprav ter temeljnih jezikoslovnih del: Slovenska vodna imena I–II (1956–1961), Etimološki slovar slovenskega jezika I– (1976–). Onomastiko je obravnaval predvsem z etimoloških, besedotvornih, arealnih vidikov, najpogosteje v funkciji rekonstrukcije pra-

slovanskega besedišča in naselitvene problematike vzhodnoalpskega in južnoslovenskega prostora. – Bibliografija: A. Šivic-Dular: Bibliografija Franceta Bezlaja, Onomastica jugoslavica 9 (1982), 11–22.

2 Onomastične teorije, ki so v Sloveniji najbolj uveljavljene

V Sloveniji sta tradicionalno močno zasidrana filološka razčlemba lastnih imen in zgodovinski pristop pri razlagi njihovega izvora in pomena, tako da ima onomastika še vedno tudi funkcijo pomožne vede za druge znanosti ali znanstvene discipline, v novejšem času pa le prodirajo pogledi na onomastiko kot avtonomno raziskovalno področje. – Prevladuje pogled (teorija), po katerem lastna imena tvorijo razmeroma samostojen podsistem, ki se po formalnih (slovničnih, besedotvornih, akcentskih), sociolingvističnih, zlasti pa pomenskih lastnostih loči od t. i. semantičnega jezikovnega podsistema. Lastna imena nimajo leksikalnega, ampak samo funkcijsko-kategorialni pomen, ki omogoča identifikacijo in individualizacijo določene entitete. Na podlagi onimizacije samostalnikov tipa *reka* > *Reka* je bil proces onimizacije sintaktično definiran kot prehod samostalnika iz njegove prvotne funkcije (tj. funkcije jedra) v samo drugotno funkcijo (tj. funkcijo določila – prilastka), prim. *reka Reka* '(vrsta) vodnega toka z imenom Reka' : *vas Reka* 'naselje z imenom Reka'; pri tem jedro besedne zveze (npr. *reka/vas*) kot nosilec kategorialnega pomena imenovane entitete ni nujno eksplicitno izraženo (Šivic Dular, Skladenjska določitev lastnega imena, Jezik in slovstvo 44, 1998/1999). –Dokazano je bilo, da so bila tudi slovenska lastna imena podvržena zgodovinskemu razvoju in da rekonstrukcija izhodiščne (tj. psl.) imenske sestave omogoča razvidno določiti imensko strukturo in navezavo vsake med njimi na ustrezne v slovanskih jezikih, prav tako pa tudi vpogled v imenske plasti različnega izvora, vpogled v procese poimenovalnega akta in njihovo pogojevnost z gospodarskimi, družbenimi, kulturnimi, vrednostnimi itd. danostmi ter zvezo med posameznimi vrstami lastnih imen (prim. tvorjenje zemljepisnih imen iz npr. drugih zemljepisnih in osebnih imen itd., tvorjenje priimkov iz rojstnih imen, toponimov, horonimov itd.), vpogled v arealne značilnosti imenskih baz in strukturnih tipov, vpogled v kontaktne imenske cone in prek tega tudi na naselitveno zgodovino makro- in mikroarealov (Bezljaj, Eseji o slovenskem jeziku, 1966). – Zaradi izredne narečne raznolikosti slovenskih govorov, ki se kaže tudi v lokalnih oblikah ojkonimov in anojkonimov, so bila v preteklosti na njihovo zapisovanje pogosto avtomatično aplicirana etimološko-zgodovinska načela zapisovanja, ki so se uveljavila v knjižnem (standardnem) jeziku, kar neredko otežuje ustrezne morfonološke in posledično besedotvorno-etimološke interpretacije.

2.1 Uporabljene tipologije lastnih imen:

Nadrobno klasifikacijo lastnih imen, ki jo sprejema tudi slovenska onomastika, prinašajo slovenski pravopisi v poglavju o zapisovanju velike začetnice ²¹:

²¹ Jernej Kopitar lastnih imen ni obravnaval kot posebno podvrsto samostalnika, vendar pa je osebnena imena in priimke na *-a*, *-e*, *-o* idr. obravnaval kot izjeme pri sklanjatvi moških

Slovenski pravopis (1950)²² in modificirano leta 1962, nato pa tudi Slovenski pravopis 1990 oz. 2001. Lastna imena se delijo na tri okvirne skupine:

Osebna imena (antroponimi) se naprej delijo na (rojstna/krstna) imena, družinska imena (priimki), stalne pridevke in vzdevke, psevdonime, hišna (vulgarna/domača) imena, imena bajeslovnih in veroslovnih bitij, imena narodnosti, imena pripadnikov držav in ljudstev, prebivalcev naselij, pokrajin in celin, prebivalcev planetov itd., prim. tudi J. Keber 1996², J. Makovec 1987.

samostalnikov (Grammatik der Slavischen Sprache in Krain, Kärnten und Steiermark, 1808, 216, 230 in 234–235). Posamezne elemente, povezane z lastnimi imeni, je spora- dično komentiral tudi na drugih mestih (opozarja npr. na *goriza* kot topoleksem, 244; na določni pridevnik v gorskem imenu *Velki Stol*, 258). – Z vidika uvrstitve lastnih imen je prelomna Dajnкова slovnica, kjer so – tako kot vrstna in skupna imena – uvrščena v samostojno podskupino samostalnikov, definirana kot tisto, kar predstavlja posamično osebo ali stvar, in ponazorjena s tremi zgledi: *Jožef* 'Joseph', *Gradec* 'Gratz', *Štajarsko* 'die Steiermark' (Peter Dajnko, Lehrbuch der Windischen Sprache, Gradec 1824, 44); omenjena so še na drugih mestih, npr. v predstavitvi besedotvornih morfemov, obliko- slovju in obravnavi spola samostalnikov. – A. Breznik lastna imena opredeljuje kot eno izmed štirih podskupin stvarnih imen za poimenovanje posamezne osebe ali reči, npr. *Vodnik*, *Slovenec*, *Ljubljana*, *Triglav* itd. (Slovenska slovnica, Celovec 1916, 66); lastna imena obravnava še v glasoslovju, oblikoslovju, besedotvorju, kjer podaja tudi onoma- stično funkcijo predstavljenih besedotvornih morfemov (npr. suf. *-jan* za prebivalce kakega kraja ali osebe po izvoru: *Celjan*, *Celovčan*, *Egipčan*, *Pražan*, *Dunaj-čan*, *Ljub- ljan-čan*, *Maribor-čan*, *Zagreb-čan*, 175; suf. *-inja* za ženska imena: *Grkinja*, 175; suf. *-ič* < *-itj* za osebe po njih rodu, npr. očetu in materi: *Gregor-ič*, *Mihel-ič*, *Petr-ič*, 177; suf. *-ika* za ženske osebe: *Zalika*, *Nanika*, *Micika*, *Nežika*, *Rezika*, 179; suf. *-ko* za lastna imena: *Nedeljko*, *Metelko*, *Murko*, *Vladko*, *Stanko*, 180; suf. *-ka* za ženska imena k moš- kim: *Slovenec* – *Slovenka*, *Nemec* – *Nemka*, *Bolgar* – *Bolgarka*, 180; suf. *-ec* za osebe »po njih domovanju, rodu ali opraviću«: *Kranjec*, *Avstrijec*, *Slovenec*, *Nemec*, *Primorec*, *Tolminec*, *Posavec*, 180; pridevniški suf. *-j*, *-ja*, *-je*, ki je ohranjen v krajevnih imenih: *Ruperč vrh*, *Martinj vrh*, *Banja Loka*, *Štepanja vas*, *Ivanje selo*, *Janče*, 183). Po Brezni- kovi delitvi med pojmovnimi imeni ni lastnih imen. – Jože Toporišič lastna imena, ki so lahko motivirana ali nemotivirana, tj. taki, ki »nič ne pomenijo« (npr. *Železnina* – *Franc*), postavlja nasproti občnim imenom in jih navaja še ob problematiki desnega prilastka in v besedotvornem delu (Slovenska slovnica, Maribor 2000, 274, 275, 560, passim).

²² V prvem slovenskem pravopisu Frana Levca (Slovenski pravopis. Na Dunaju 1899, 167 str.) so lastna imena izrecno razdeljena samo na osebna in krajna (tj. krajevna oz. zem- ljepisna) imena, čeprav se za zapisovanje velike začetnice navajajo tudi stvarna lastna imena (str. 83), npr. *Sokol* (organizacija), *Čebelica*, *Zvon* (revija), *Bog*, *Oče*, *Sin*, *sv. Rešnje Telo*, *Srce Jezusovo*, *sv. Trojica*, *Zveličar* (krščanski pojmi), *Božič*, *Svečnica*, *Jur- jevo*, *Telovo*, *Vnebovzetje*, *Mali Šmaren*, *Velika Gospojnica* (cerkveni prazniki). Pozor- nosti so deležni posamezni glasoslovni, oblikoslovni, morfonološki vidiki, npr. prečrko- vanje tujih lastnih imen (str. 63–74), sklanjatev moških osebnih, še posebej tistih na sa- moglasnik (npr. *-a*, *-o*, *-e*, *-i*) in tistih iz pridevnika, npr. *Koseski*, *Ledinski* (str. 31–32), ter krajevnih imen (str. 32–34), pridevniki na *-j* iz krajevnih imen (str. 35, 57), prebival- ska imena na *-jan* (str. 54) itd. – O deležu lastnih imen in njihovi obravnavi v kasnejših slovenskih pravopisih je pisala Alenka Gložančev (Kratek pregled slovenskega pravo- pisja od konca devetnajstega stoletja do danes, Jezikoslovni zapiski 3, 1997, 85–104, passim).

Zemljepisna (geografska) imena se delijo na naselbinska (ojkonimija; imena mest, vasi, trgov) in nenaselbinska imena (anojkonimija). Slednja vključujejo vse, kar niso imena naselij ali naselbin, tj. imena zaselkov in delov naselbin, imena gora (oronimija), vodnih objektov (hidronimija), pokrajin (horonimija), imena manjših nenaseljenih zemeljskih površin (mikrotoponimija, terenska ali ledinska imena), npr. travnikov, njiv, delov gozda, brezen, imena stavb itd.

Stvarna lastna imena (hrematonimi) se delijo po vrstah stvarnih danosti, kot so naslovi knjig, zbornikov, literarnih in drugih besedil, skladb, kipov, slik; imena društev, organizacij, ustanov, podjetij (npr. *Slavistično društvo Slovenije*, *Rdeči križ Slovenije*, *Iskra*) itd.

3 Uporabljane raziskovalne metode in njihova evolucija

V zgodovini slovenske onomastike so se uveljavile naslednje metode (uporabljajo se tudi kombinirano): anketna metoda (za zbiranje zemljepisnih imen na terenu in neposredno od krajevni govorcev), zgodovinska metoda (za pridobivanje zgodovinske dokumentacije vseh vrst imen), primerjalna metoda (za jezikoslovno primerjanje leksikalnih baz in onomastičnih struktur v slovanskih jezikih), substicijska metoda (za jezikoslovno analizo toponimov, ki se prevzemajo iz jezika v jezik), etimološka metoda (za določanje etimologije, izvora imena), stratigrafska metoda (za razvrščanje imen po plasteh glede na izvor), strukturna metoda (za določanje besedotvorne strukture, tj. topoleksemov in sufiksov ter njihovih kombinacij, npr. imena na *-jane*, *-(ov)ci*, *-ič*, *-ov-ik* itd.), arealna metoda (za preučevanje prostorske distribucije posameznih leksikalnih baz in strukturnih tipov na Slovenskem in v drugih slovanskih jezikih), statistična metoda (za preučevanje pogostnosti leksikalnih baz in strukturnih tipov v toponimiji in antroponimiji ter za spremljanje sprememb v pogostnosti rojstnih imen in njihovih različic), metoda normiranja imen (določitev knjižnega in uradnega zapisa in izgovora imen; slovenska toponimija je bila normirana najprej po zgodovinsko-etimološkem načelu, kar še danes povzroča polemike o pravilnosti zapisa toponimov, npr. uradno – narečno: *Raščica* – *Rašca*, *Begunje* – *Begne*, *Breznica* – *Brezenca*), sociolingvistična metoda (preučevanje sociološke in kulturološke pogojeni imen, npr. antroponimov, stvarnih imen itd.).

3.1 Razmerje med metodami v Sloveniji in teoretičnimi dosežki svetovne onomastike

Pregled strokovne literature s področja slovenske onomastike v primerjavi z razvojnim stanjem onomastike v svetu v preteklih desetletjih kaže, da je bila slovenska onomastika dolgo samo v vlogi pomožne vede drugih znanosti in znanstvenih disciplin (naselitvena problematika, historično glasoslovje, etimologija itd.) ter da se je razmeroma pozno začela osamosvajati v posebno in v sebi zaokroženo raziskovalno področje. Posledica tega zaostanka je premalo sistematična in enakomerna preučevnost ojkonimije z jezikovnozgodovinskega, arealnega, strukturnega,

sociolingvističnega, stilističnega idr. vidika in predvsem pomanjkanje monografskih študij.

4 Enotnost onomastične terminologije

Slovenska onomastična terminologija v skupnem obsegu 216 izrazov je bila prvič objavljena v delu *Osnoven sistem na slovenskata onomastika* (1983), nato pa deloma še v *Slovarju toponimske terminologije* (1995), ki je bil narejen po *Dictionary of Toponymic Terminology* (1993) v okviru projekta UNGEGN. Slovenska onomastična terminologija izkazuje mešani značaj, tj. hkrati in/ali vzporedno se uporabljajo domači in tuji izrazi (npr. *vodna imena* in *hidronimi*), vendar se v jezikoslovju danes daje prednost domačim izrazom, v sorodnih strokah pa ne dosledno. – Terminološka raba ni popolnoma ustaljena in poenotena, omahovanje in razlike pa imajo različne vzroke, npr. lahko so časovno pogojena (npr. starejši izrazi proti novejšim), opazna je terminološka kolizija v različnih znanstvenih disciplinah (onomastiki, geodeziji idr.), izhaja iz različnih teoretičnih pristopov (npr. lastno ime – onim), izjemoma jo povzročajo tudi administrativne odločitve (npr. starejši izraz *krajno ime* s pomenkama 'ojkonim' in 'anojkonim' je nadomestil izraz *krajevno ime* 'ojkonim', tega pa pod administrativnim pritiskom precej izpodriva termin *naselbinsko ime*, vendar se je izraz *krajevno imenoslovje* ohranil kot sinonim za 'toponomastiko').

4.1 Razmerje do mednarodne terminologije (slovanske) iz leta 1983

Slovenska onomastična terminologija, kot je objavljena v delu *Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika* (Skopje 1983), ni imela močnejšega vpliva na terminološko rabo v sodobni onomastičnih publicistiki. To stanje ima najverjetneje več vzrokov, med drugim je tudi v določenem nasprotju s prizadevanjem v jezikoslovju, da se uporablja domače izrazje. – Za nekatere pojme domači izraz v omenjenem delu sploh ni naveden celo v primerih, kjer se je bil uveljavil in v praksi prevladal (npr. *stvarno lastno ime* in ne *hrematonim*; *gorsko ime* in ne *oronim*). V tem delu podana slovenska terminologija je potrebna dopolnil in prenove tudi iz teminoloških razlogov, npr. ker podani izrazi dejansko nikoli niso bili terminologizirani (npr. *žensev*; *ime po grbu* 'heraldično ime'; *tradično ime*; *nacionalno ime* 'etnonim, etnik'; *ime naselbine* namesto *naselbinsko ime*, *uradna verzija imena* namesto *uradno ime*, *oronimični fond* namesto *oronimija* itd.), ker izrazi niso pravopisno ustrezni (npr. *katastersko ime*, *fantousko ime*) in ker razmerja med njimi niso ostro razmejena (npr. *ledinsko ime/katastrsko ime* za 'mikrotoponim' in *ledinsko ime* za 'anojkonim'; *žensev/soimenjak*; *ojkonimija* se pojavlja v dveh pomenih: (1) 'del onomastike, ki preučuje ojkonime', (2) 'celota ojkonimov na nekem področju', čeprav se ta dva pomena formalno sicer izražata drugače, prim. *toponomastika* 'del onomastike, ki preučuje toponime' - *toponimični fond* 'celota toponimov na nekem področju, jeziku, v določenem času' (namesto *toponimija*); *hidronomastika* – *hidronimični fond* (namesto *hidronimija*)).

5 Stanje raziskav – splošno

Za trenutno stanje onomastičnih raziskav v Republiki Sloveniji je značilna neenakomerna in neuravnotežena razvitost: ta se kaže najprej v nesorazmerju med številom objavljenih historičnih ali sodobnih imenskih korpusov in številom jezikoslovnih analiz tega gradiva, v nesorazmerju med številom revijalnih (ali časopi-snih) člankov in številom monografskih obdelav ter v nesorazmerju med teoretično usmerjenimi in aplikativnimi prispevki. – Kljub tem pomanjkljivostim je bila us-tvarjena zadovoljiva teoretična in praktična podlaga za klasifikacijo lastnih imen po onomastičnih tipih, za spoznavanje sestavljenosti slovenskih onomastičnih kor-pusov in za prihodnje sinteze. – Najbolje je preučen del zemljepisnih imen (ojkoni-mov, hidronimov), in sicer z besedotvornega, morfološkega, motivacijskega in eti-mološkega vidika, slovenska antroponimija (rojstna imena, priimki, hišna imena) pa tudi s sociolingvističnega, stilističnega in statističnega vidika. Veliko energije je bilo vložene v normiranje uradnih (tj. knjižnih) oblik ojkonomov, kar je deloma povezano z delovanjem Komisije za standardizacijo zemljepisnih imen in s karto-grfskimi potrebami. V novjšem času se pozornost usmerja v preučevanje hreman-tonimov. – Z arealnega stališča sta najbolje preučeni ojkonomija in anojkonomija na zahodnem in na severnem delu slovenskega etničnega ozemlja (P. Merkù, R. Dapit; D. Čop), deloma tudi historična ojkonomija in antroponimija (besedotvorje).

5.1 Stanje raziskovalne baze

5.1.1 Slovarji in monografije

- Badjura, Rudolf, *Gorski prehodi v luči ljudske geografije*, Ljubljana 1951.
 Badjura, Rudolf, *Ljudska geografija (terensko izrazoslovje)*, Ljubljana 1953. (Rec.: Malovrh Cene, *Planinski vestnik* 53, 1953, 618–621).
 Bezlaj, France, *Slovenska vodna imena I–II*, Ljubljana, 1956–1961.
Začasni slovar slovenskih priimkov, ur. France Bezlaj, Ljubljana 1974.
 Jakopin, Franc, *Poglavja iz slovenske antroponimije*, Ljubljana 1979 (Disertacija).
 Merkù, Pavle, *Slovenski priimki na zahodni meji*. Trst 1982.
 Čop, Dušan, *Imenoslovje gornjesavskih dolin*, Ljubljana 1983 (Disertacija).
 Jakopin, Franc, Korošec, Tomo, Logar, Tine, Rigler, Jakob, Savnik, Roman, Suha-dolnik, Stane, *Slovenska krajevna imen*, Ljubljana 1985.
 Merkù, Pavle, *Imena slovenskih krajev*, Trst 1987.
 Makovec, Juš, *Korenine, Priimki na Murskem polju (1669–1900)*, Murska Sobota 1987.
 Keber, Janez, *Leksikon imen*, Celje 1988¹, 1996², 2001³.
 Gložančev, Alenka: *Enobesedna poimenovanja slovenskih podjetij*, Ljubljana 1991.
 Zdovc, Pavel, *Slovenska krajevna imena na avstrijskem Koroškem / Die sloweni-schen Ortsnamen in Kärnten*, Pisava, izgovorjava in naglas, vezava in skla-njatev ter izpeljava slovenskih koroških krajevnih imen, Wien 1993.
 Furlan, Metka, *Odzadnji slovar zemljepisnih imen po Atlasu Slovenije*, Ljubljana 1993.
 Dapit, Roberto, *Aspetti di cultura resiana nei nomi di luogo*. I – Area di Solbica /

Stolvizza e Korito Coritis (1995), II. – *Area di Osojane / Oseacco e Učja / Ucce* (1998).

Slovar toponimske terminologije (ur. D. Radovan, V. Majdič), Ljubljana 1995.

Majdič, Viktor, *Razgledi po krajevnih imenih Slovenska krajevna imena v luči slovnice obravnave*, Ljubljana 1996.

Merkù, Pavle, *Slovenska krajevna imena v Italiji*, priročnik / *Toponimi sloveni in Italia, manuale*, Trst 1999.

Gložančev, Alenka, *Imena podjetij kot jezikovnokulturno vprašanje*, Ljubljana 2000.

Viri in literatura

Andrejka, Rudolf, Doneski k postanku in razvitku rodbinskih imen v Selški dolini, *Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo* 20 (1939), 310–332.

Badjura, Rudolf, *Ljudska geografija, Terensko izrazoslovje I–II*, Ljubljana 1953, 1957.

Bezljaj, France, Das vor-slawische Substrat im Slowenischen, *Alpes Orientales* 5 (1969), 19–35.

Bezljaj, France, *Etimološki slovar slovenskega jezika I–III*, Ljubljana 1976, 1982, 1995.

Bezljaj, France, Novejša dognanja v slovenski toponomastiki, 5. *Seminar slovenskega jezika*, literature in kulture, Ljubljana 1969.

Gložančev, Alenka, *Enobesedna imena slovenskih podjetij*, Ljubljana 1991.

Gložančev, Alenka, *Imena podjetij kot jezikovnokulturno vprašanje*, Ljubljana 2000.

Jakopin, Franc, *Poglavja iz slovenske antroponimije*, Ljubljana 1979 (Disertacija). *Kartoteka slovenske onomastične bibliografije*.

Keber, Janez, *Leksikon imen, Izvor imen na Slovenskem*, druga dopolnjena izdaja, Celje 1996.

Kos, Milko, O prevzemu antičnih krajevnih imen na slovenskem ozemlju, *Ephemeridis Instituti arhaeologici Bulgarici* 16 (1950), 241–248.

Kos, Milko, Kolonizacija med Dravo in Rabo pa krajevna imena na -ci, *Svet med Muro in Dravo*, Maribor 1968, 256–264.

Manuskriptna zbirka ledinskih imen (Slovenska matica).

Merkù, Pavle, *Slovenski priimki na zahodni meji*, Trst 1982.

Merkù, Pavle, *Svetniki v slovenskem imenoslovju*, Trst 1993.

Merkù, Paolo, *Il "Libro di perticationi" del Notaro Giusto Ravizza (1525): il testo e l'analisi dei nomi personali, di istituzioni e di lioghi*, Trieste 1994.

Pintar, Luka, Črtice o krajnih imenih, *Ljubljanski zvon*, Ljubljana 1910.

Pintar, Lika, O krajnih imenih, *Ljubljanski zvon*, Ljubljana 1912–1915.

Ramovš, Fran, *Zbrano delo, Druga knjiga*, Ljubljana 1997.

Ramovš, Fran, *Historična gramatika slovenskega jezika II. (Konzonantizem), VII. (Dialekti)*, Ljubljana 1924, 1935.

Slovenščina v javnosti, Zbornik s posvetovanja o slovenskem jeziku, Portorož 14. in 15. maja 1979, ur. Breda Pogorelec, Ljubljana 1983.

Šivic-Dular, Alenka, besedotvorne vrste slovenskih zemljepisnih imen, na gradivu

do leta 1500, Srednji vek v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi, *Obdobja* 10, Ljubljana 1989, 229–244.

Štuhec L., Snježana, *Kako ti je ime? Imena državljanov Slovenije* 31. 12. 1997, Ljubljana 1999.

Tavčar, Zora, *Poklical si me po imenu*, Koper 1985.

Tuma, Henrik, *Imenoslovje Julijskih Alp*, SPD 1931.